

Z Á P I S

z 42. jednání Koordinační pracovní skupiny pro plnění Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů v ČR.

konaného

**v pondělí 9. prosince 2019 od 13.00 na Ministerstvu zemědělství
Těšnov 17, Praha 1 v zasedací místnosti č. 101**

Program:

Zahájení – Ing. Martin Liška, Ing. Jitka Drozdová

1. Informace ze Stálého výboru k problematice účinných látek (RNDr. Naděžda Nováková, ÚKZÚZ).
2. Emergentné autorizácie v SR a indikátory rizika (Ing. Bronislava Škardová, Ph.D. – MPRV Bratislava).
3. Informace z jednání SUD v Lucemburku, článek 15 Směrnice 2009/128/ES (Ing. Jitka Drozdová – MZe).
4. Informace z ČSÚ ke statistice pesticidů (Ing. Dagmar Lhotská – ČSÚ)
5. Riziko aplikace POR pro opylovače (Ing. Dalibor Titěra, CSc., Výzk. ústav včelařský Dol u Libčic).
6. Glyphosáty na železnici (Ing. Zelinka – SŽDC)
7. Různé a diskuse.

Vlastní program:

Program zahájil vedoucí oddělení polních plodin **Ing. Martin Liška**, který přivítal účastníky, zdůraznil význam a přínos NAP a popřál všem úspěšné jednání. Současně přivítala členy KPS a hosty i **Ing. Jitka Drozdová**, která skupinu koordinuje a za MZe řídí.

1. **Informace ze Stálého výboru k problematice účinných látek (RNDr. Naděžda Nováková, ÚKZÚZ).**
Nařízením č. 178/2002 byl dán základ vzniku Evropské organizace pro bezpečnost potravin EFSA
V nařízení o potravinách má být publikována nová úprava 8 nařízení (včetně 1107/2009).
Zaměřuje se na kvalitu a spolehlivost studií
Veřejnost se bude moci dostat k podkladům (studiím), některá data však zůstanou jako důvěrná – viz čl. 63 z nařízení (ES) č. 1107/2009
Informovala o účinných látkách chlorpyrifos a chlorpyrifos methyl, kde se připravuje ukončení jejich povolení s tím, že bude do 1 měsíce od ukončení povolení končit prodej a do 2 měsíců používání.

Současně se připravuje i ukončení povolení mankozebu a thiaclopridu s tím, že zde lhůty k ukončení prodeje a použití mají být obvyklé (1/2 roku prodej a 1 rok použití). Dále uvedla, že od 1. 12. 2019 je nová Evropská Komise, zatím se neví jaké bude mít priority ve své činnosti.

2. Emergentné autorizácie v SR a indikátory rizika (Ing. Bronislava Škardová, Ph.D., MPRV Bratislava).

- V současné době je v důsledku postupného vyřazování rizikových účinných látek nedostatečné spektrum účinných látek, včetně pohledu managementu rezistence. V mnohých případech je jednou alternativou na řešení problémů v ochraně rostlin povolování výjimek na 120 dní podle čl. 53 Nařízení (ES) č. 1107/2009.. Vydává je MPRV Slovenské republiky. Problémem jsou žádosti „na poslední chvíli“, neúplné, zejména chybí reziduální studie, které se obtížně zajišťují u vlastníků (poplatek, protihodnota – služby aj.). Postupy v těchto žádostech nejdu podle správního postupu a při jejich zamítnutí není možnost odvolání. Za vypracování odborných posudků se neúčtují žádné poplatky a ani za vyřízení žádosti se neplatí správní poplatek. Nedávají se výjimky na neschválenou účinnou látku. Je nutná etiketa (zpravidla překlad z jiného státu přizpůsobený specifice SR). Pro žadatele je vydán přehled povinností při podání žádosti (6 bodů). Vydávání výjimek se nezveřejňuje (obdrží je tedy žadatel, ostatní neví. Cca 1/3 výjimek je do ekologického zemědělství, jejich svaz je zveřejňuje.
- rodenticidy – Stutox povolen jen do nor. V minulosti na požádání v případě potvrzení kalamitního stavu inspektorem ÚKSÚP, a na jeho doporučení povolené i plošné aplikace. Povolení vydává pracoviště NRL (Národní referenční laboratoře) v Košicích výlučně pro konkrétní subjekt a pozemek.
- Problematika harmonizovaných indikátorů rizika - HRI- I a HRI – II Bohužel nejsou na úrovni EU kompletní údaje o spotřebě POR, nejkompetentnější jsou údaje o uvádění POR na trh.
- **K výjimkám – od 1. 1. 2020 budou všechny výjimky zveřejněny na webovém portálu EK.**
Notifikace výjimek se předkládá v angličtině, je to časově náročné. Od roku 2011 do roku 2018 vydalo například Španělsko 450 výjimek, Francie 300 výjimek, Slovensko 186 výjimek a ČR 29 výjimek.

3. Informace z jednání SUD v Lucemburku, článek 15 Směrnice 2009/128/ES, zhodnocení roku 2019 (Ing. Jitka Drozdová – MZe).

Do 5. září 2019 měly ČS umístit odkaz výpočtu a výsledků HRI 1 a HRI 2 na veřejné stránky (<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/ucinne-latky-v-por-statistika-spotreba/harmonizovane-ukazatele-rizika/harmonizovane-ukazatele-rizik-dle.html>) a uvést patřičné komentáře. Jen několik ČS splnilo tento požadavek. Mnohé ČS uvedly pouze odkaz, ovšem bez komentářů ke grafům. ČR splnila včas oba tyto požadavky.

Mnohé ČS požadují po Komisi, aby deadline umístění těchto výstupů nebyl v dalším roce na konci srpna, kdy většina zaměstnanců tráví na dovolené, ale až na konci měsíce září. Požadavek bude akceptován Komisí.

BE podotkla ke každoročnímu vykazování dat, že je to velmi krátké období a výsledky budou téměř podobné a tudíž nezajímavé. Dále uvedla, že revidovaný NAP považuje za materiál, který obsahuje dost údajů a informací o přípravcích na ochranu rostlin a není důležité provádět další výpočty. DE a i další ČS se přidaly k BE a vznesly polemiku, jak často podávat reporty, protože je to neefektivní a zabírá to hodně času. Komisař oponoval, že pro

pokrok jsou důležitá data, která jasně mohou vyjádřit stav situace a její vývoj a zdůraznil všem ČS (cituji) „*Statistics will be a cornerstone of this work.*“

Některé státy (např. DK, BE) nezpřístupnily záměrně tuto informaci veřejnosti, protože je důvěrná a je to často politická otázka a pobouřilo by to veřejnost. LT např. požadovala po Eurostatu rekalkulaci, výstupy neodpovídaly skutečnosti.

Švédsko se zaměřilo na snižování herbicidů pro ošetření na podzim, snižování pesticidů nebezpečných pro opylovače, dále pak na národní monitorovací program cílený hlavně na prevenci šíření škodlivých organismů. Pomocí školení, osvěty a poradenských služeb se zaměřují na ochranu povrchových vod před pesticidy.

Francie nazvala svůj aktualizovaný národní akční plán odvážně ECOPHYTO NAP. Hlavní úkol tohoto materiálu snížit používání pesticidů do roku 2020 o 25 % a do roku 2025 až o 50 %. Dále jako národní cíle si vytyčila zákaz neonikotinoidů, zákaz ú.l. glyfosát a zákaz mědi do roku 2022.

- ✓ Plánované audity NAP v roce 2020 budou: Lucembursko, Itálie, Litva a Holandsko
- ✓ DG SANTE bude pořádát workshop zaměřený na ochranu opylovačů, který se bude konat 24. – 25. 3. 2020 v Irsku (Grange) – účast 1 odborníka.

ČR se plně legislativně zapojila do iniciativy usnadnit uvádění POR představující nízké riziko na trh a snížila registrační poplatek na necelou polovinu standardního poplatku za běžné přípravky. V současnosti je v ČR povolených 16 přípravků představující nízké riziko (obsahující 4 různé účinné látky). Rozšiřuje se počet přípravků na bázi mikroorganismů. Povolení těchto přípravků je pro žadatele zcela bez poplatku. Rovněž povolení feromonových lapačů je bez poplatku.

ČR stejně jako ostatní ČS vyčkává na implementaci IOR a rozhodnutí Komise, která stanoví povinně kontrolované prvky na základě, kterých bude následně zaveden systém kontroly. Vzhledem k tomu, že neexistuje předepsaná forma vedení záznamu, která by prokázala plnění všech 8 zásad IOR, není možné nastavenou povinnost kontrolovat ani sankcionovat.

V roce 2019 byla zavedena nová aplikace Rostlinolékařského portálu: „Aktuální výskyty škodlivých organismů v okrese“ – aplikace zpracovává rozsáhlé výsledky celostátního monitoringu výskytu škodlivých organismů rostlin na lokální úrovni.

V roce 2019 byla vytipována první demonstrační farma se zaměřením na IOR.

Byla založena pracovní skupina k zavedení 2D kódů u POR za účasti delegátů MZe, ÚKZÚZ a CCPA. Podoba komplexního systému dohledatelnosti vyžaduje delší časové období pro technickou přípravu i realizaci včetně odpovídající legislativní úpravy. Při rychlé realizaci bez dopracování komplexního systému dohledatelnosti včetně vytvoření datového úložiště by mohla být ohrožena smysluplnost a účelnost celého projektu. S ohledem na rozsah a dopady takovéto úpravy bylo společně s ÚKZÚZ rozhodnuto o odložení nutných legislativních zásahů prostřednictvím další novely zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů i příslušné prováděcí vyhlášky.

Pozn.: MUDr Trávníčková i zástupci ÚKZÚZ doporučují účast v Koordinačním centru pro minoritní použití – využití databáze EUMUDA. Slovensko je zastoupeno!!!

Rok 2020 – rokem zdraví rostlin. (jako přílohu zápisu navrhuji uvést 1. stránku Rostlinolékaře 6/2019 k roku zdraví rostlin včetně akcí od M. Hnízdila)

4. Informace z ČSÚ ke statistice pesticidů (Ing. Dagmar Lhotská – ČSÚ)

Eurostat připravuje novou legislativu, nařízení SAIO (Statistics on Agricultural Input and Output), bude zahrnovat veškeré zemědělské statistiky včetně agro-environmentálních statistik (hnojiva a přípravky na ochranu rostlin (POR)). Požadavky na statistiku POR budou ve stejném rozsahu jako ve stávajícím nařízení, cílem je harmonizace, upřesnění metodiky a definic požadavků.

Stávající nařízení ES 1185/2009 o statistice pesticidů zahrnuje statistiku uvádění pesticidů na trh a statistiku zemědělského použití pesticidů.

Statistika uvádění pesticidů (POR) na trh

- Jediná datová sada zveřejněná v databázi Eurostatu (množství účinné látky, první dvě úrovně klasifikace dle přílohy III nařízení ES 1185/2009, to je hlavní skupiny a kategorie produktů). Odkaz: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Z důvodu ochrany důvěrných údajů mají členské státy povinnost data označovat statistickou důvěrností. Vysoký podíl důvěrných dat znemožňuje Eurostatu zveřejňovat agregace za EU (asi 50 % agregací není možné zveřejnit kvůli statistické důvěrnosti).
- Zástupci Německa a Nizozemska na zasedání pracovní skupiny WG AES oznámili, že veškerá data ve statistikách POR zpřístupní (odůvodnění: často žádaná statistika, přímý vliv na životní prostředí a zdraví lidí).
- Eurostat konstatoval nejednotné započítávání ÚL v POR stažených z trhu (možnosti: odečtení v aktuálním referenčním roce, revize dat s odečtením v roce uvedení na trh, nezohledňují se). ČR nezohledňuje množství stažených POR, není stanovená povinnost hlásit množství POR stažených z trhu.

Statistika zemědělského použití pesticidů (POR)

- Sleduje se v pětiletých cyklech, každý členský stát si vybírá reprezentativní plodiny (významné z hlediska rozsahu pěstování, spotřeby POR a z hlediska potřeb NAP) a referenční rok. Sledované proměnné za vybrané plodiny jsou množství ÚL ve spotřebovaných POR a ošetřená plocha.
- Za první období (2010 – 2014) nezveřejnil Eurostat žádná data (nesrovnalost z důvodu výběru odlišných plodin a referenčních období v rámci pětiletého cyklu, chybné vykazování ošetřené plochy). Odkaz na zveřejněnou zprávu Eurostatu: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/749240/0/Statistics+on+the+agricultural+use+of+pesticides+in+the+EU/fd403698-259e-4027-92d1-a2be4b0acb>
- Probíhající období (2015 – 2019), opět bez harmonizace, stejné problémy.
- Následující období (2020 – 2024), návrh dobrovolné harmonizace, seznam povinných plodin a jednotného referenčního období. V současné době v projednávání.
- Eurostat připravuje upřesnění metodiky pro vykazování ošetřené plochy, definice podle nařízení komise (EU) 656/2011: „základní ošetřená plocha, definovaná jako výměra plodiny, která byla alespoň jednou ošetřena danou účinnou látkou, nezávisle na počtu ošetření“. Problematické je násobné započítávání plochy na úrovni jednotlivých ÚL a zejména v agregačních položkách (povinné jsou všechny úrovně agregací podle klasifikace ÚL dle přílohy III nařízení 1185/2009). Ošetřená plocha se nemůže jednoduše sečíst. Z tohoto důvodu by bylo žádoucí vedení evidence spotřeby POR podle plodin a pozemků v elektronické formě (podobně jako se nyní projednává u evidence hnojiv).
- Eurostat také připravuje metodiku pro vykazování množství mikrobiologických POR (u prodeje i spotřeby POR), podle nařízení o statistice pesticidů se vykazují v kg, což není vyhovující. V SAIO se uvažuje o odděleném vykazování mikrobiologických POR s odlišnou jednotkou v obou statistikách.
- V ČR se sleduje zemědělské použití POR každoročně, zdrojem dat je výběrové zjišťování. ČSÚ zajišťuje tvorbu základního a výběrového souboru a zpracování dat. ÚKZÚZ zajišťuje sběr a zveřejňování dat. Výběrový soubor zahrnuje každoročně přibližně 3 tisíce zpravodajských jednotek.

5. Riziko aplikace POR pro opylovače (Ing. Dalibor Titěra, CSc., Výzk ústav včelařský Dol u Libčic).

Ve svém vystoupení uvedl, že akutní otravy ubyly a nejsou v poslední době takovým nebezpečím, jako spíše chronické otravy a virózám podléhající přípravky na ochranu rostlin (POR) zeslabená včelstva. **Doc. Jan Kazda** připomněl, že při otravách nejde jen o účinné látky, ale velice významným faktorem jsou i koformulanty. Oba uvedli, že jde také o přítomnost metabolitů v úlech (jejich přítomnost v medu, pylu aj. ovlivňující vzduch v úlech).

Rezidua – **Ing. Titěra** dále uvedl na příkladu thiaclopridu, že byl dosud nalezen v medu pod limitem detekce, v poslední době se blíží limitu. Je třeba zjistit další vývoj a neb „jak se s tím příroda vypořádá“. U řady aplikovaných POR je známo jak se odbourávají, ale není stanovena terénní dynamika a kinetika v půdě a tím není ani zřejmé, kde je „roční strop“ přirozeného odbourávání, který by neměl být v součtu všech aplikací překročen.

Diskuse:

Výzkumný ústav byl roku 1997 ministerstvem privatizován. Jako s.r.o. hospodaří bez jakékoli institucionální podpory, je tedy třeba uvést, že uvedená problematika je silně podfinancovaná. Připomínka ze strany zástupců MŽP je třeba apelovat na vládu, finance na výzkum. Např. jsou dostatečné prostředky na „Technologickou platformu“ a tento výzkum (včely) by měl do uvedené problematiky zapadat. **Ing. Rosenkranc, doc. Kazda** – v Německu byl za účasti zástupců včelařů výzkum „rizika zakázaných látek“ a nebyla zjištěna rezidua na medu (ani neonicotinoidy). **Ing. Titěra** dále uvedl, že ve sledovaných včelstev pokusně krmených subletálními dávkami neonicotinoidů, nebylo zjištěno jejich poškození. Jiné recenzované práce dokládají negativní vlivy, ale jsou vzhledem k obtížnosti metodiky založeny na žalostně malých souborech dat. **Doc. Kazda** uvedl, že v současné době připravuje KOR ČZÚ s dalšími spoluřešiteli výzkumný úkol o vlivu přípravků na OR na včely samotářky.

6. Ing. Rudolf Zelinka – glyfosáty na železnici

Cílem vystoupení bylo seznámit členy KPS s problematikou SŽDC (Správa železničních dopravních cest) při udržování železničních dopravních cest ve „sjízdném stavu“. V současné době je založena na používání herbicidů s úč. látkou glyfosát (převážně přípravek Roundup). Přestože došlo ke snížení spotřeby ze 48 780 litrů v roce 2017 na 37 130 litrů v roce 2018 díky zavedení selektivního postřiku na 1/3 plochy, počítají se snížením o 35% a výhledově až na 50%.

Náhradní způsoby odstraňování plevelů jsou zatím ve stadiu zkoušení a mají řadu nevýhod. Zejména je to účinnost a nedostatečná rychlost při aplikaci.

Diskuse:

- Mechanické potlačování plevelů – účinnost cca 50%
- Termální aplikace – malá rychlost a účinnost 44 – 50%. Pozor např. hubení párou likviduje 100% necílových organismů!!
- Aplikace kyseliny pelargonové, účinnost cca 64%, pomalá rychlost, vysoká cena. Je dobrá do mokřadů, OPVZ, obytných zón apod.
- „Roundup bez glyfosátu“ – jde o 0,6% roztok ..... octa, 5 lt. za 500,- Kč. Velice dobře nahraditelný obyčejným 6% octem, 1 lt. za cca 8,- Kč !!!
- Odolná přeslička, na „Karlovarsku“ křídlatka – Caput.

Bod diskuse byl vyčerpán v diskusích v rámci jednotlivých vystoupení.

Na závěr Ing. Drozdová poděkovala přítomným členům KPS za aktivní účast při jednání. Popřála příjemné svátky vánoční a mnoho zdraví a úspěšnou spolupráci v rámci NAP v roce 2020. Ještě jednou připomněla, že rok 2020 je rokem zdraví

roślin. Současne připomněla, že NAP je společným pro rezorty MZe, MZ a MŽP a že jako každoročně budou členové KPS NAP požádáni o nahlášení plnění úkolů vyplývajících z bodů aktualizovaného NAP pro roky 2018 – 2022 týkající se jejich rezortu či zaměstnavatele, splnění a zaslání do poloviny února 2020.

Zapsal: Ing. Bc. Vladimír Kupec

Příloha: Rok zdraví rostlin